

ZAGREBAČKI KULTURNI MOZAIK U SKOPJU

STANKO JANČIĆ · DALIBOR PARAĆ

1690

ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРА И ИНФОРМАЦИИ
ИЗЛОЖБЕН САЛОН

БИБЛИОТЕКА
Крсте Црвенковски

СКОПЈЕ

ДЕКЕМБРИ, 1978 година

Универзитетски центар за уметности
ФАКУЛТЕТ ЗА ТИКОВНИ УМЕТНОСТИ Ц.О.
СКОПЈЕ

СТАНКО ЈАНЧИК
(СКУЛПТУРИ)

ДАЛИБОР ПАРАК
(СЛИКИ)

St. Janice
Kucurkucur

ЦЕНТАР ЗА КУЛТУРА И ИНФОРМАЦИИ

ИЗЛОЖБЕН САЛОН

СКОПЈЕ

ДЕКЕМБРИ, 1978 година

СТАНКО ЈАНЧИК

(СКУЛПТУРИ)

ДАЛИБОР ПАРАК

(СЛИКИ)

Во Галеријата Форум на Центарот за култура и информации — Загреб се одржани, во текот на 1977 година, две изложби коишто една година потоа добија високи признанија: НАГРАДА НА ГРАД ЗАГРЕБ (Далибор Параќ) и ГОДИШНАТА НАГРАДА НА ФОНДОТ »ВЛАДИМИР НАЗОР« (Станко Јанчиќ). Поради тоа решивме на ликовната публика на Скопје, а во рамките на Загрепската културна манифестација, да ѝ ги претставиме овие истакнати уметници и тоа, воглавно, со нивните понови творби. Иако не се работи за автори кои се меѓусебно поврзани со сродноста на стилските погледи и постапки (обратно, меѓу нив нема допирни точки!), сметавме дека нивното заедничко претставување ќе ја исполни задачата што е поставена пред оваа изложба, а таа е: поопширно да се претстават двајца хрватски уметници, непосредно да се извести за нивните творби, погледи и настојувања. Ова, всушност, се ДВЕ ИЗЛОЖБИ ВО ЕДНА РАМКА, но потребно е да се каже и тоа, дека сметаме оти видливата разновидност на материјалот нема да ја намали неловата интересност и привлечност. Таа, исто така, е еден од показателите на отвореноста и слободата на уметничкото творештво во нашата средина, доказ дека значајни општествени признанија им се доделуваат на уметници кои, со своето човечко и творечко срце, свесно се свртени кон животот, кон човекот, кон иднината... А тоа е битна гаранција за понатамошниот раст и ширење на културните вредности во земјата во која за културата не постојат граници, не постојат препреки, ниту има забрани. И овие уметници, водени токму од тие принципи, ќе создадат, и во своите понатамошни истражувања, уште многу вредни дела!

ПРОФ. ЖЕЉКО САБОЛ

уметнички раководител на Галеријата Форум
на Центарот за култура и информации —
Загреб

СТАНКО ЈАНЧИЌ

СТАНКО ЈАНЧИЌ е роден 1932 година во Загреб. Матурирал во Класичната гимназија. 1956 година дипломирал скулпорство на Академијата на ликовните уметности во Загреб. Бил на постдипломско студирање кај проф. Антун Августинчиќ. Првпат изложувал 1958 година на ревијалната изложба на Здружението на ликовните уметници на Хрватска (УЛУХ). Од тогаш до денес учествувал на многу заеднички изложби, во рамките на ЗЛУХ (УЛУХ), на Загрепскиот салон, на групата БИЈАФРА или на репрезентативните смотри какви што се нпрн. 1973. ФИОРИНО; Фиренца, 1975; Аспекти на современата југославенска уметност, Виена; Биенале на малата пластика, Мурска Собота; Изложба на Сојузот на ликовните уметници на Југославија, Сараево; Петто белградско биенале на југославенските уметности итн. Од 1962. до 1967 година (со помали прекиди) престојувал во Конакри, во Република Гвинеа, каде му за портрет позирал претседателот Секи Туре. Во нашава земја негово се дело спомеците во Јасеновац и Босанска Дубица. 1969 година ја добил наградата на ЗЛУХ за скулптура на логорашот, којашто се наоѓа во музејот во Јасеновац. Добил повеќе награди на конкурси за споменици и неколку откупни награди на колективни изложби. За самостојната изложба во Галеријата Форум на Центарот за култура и информации — Загреб (март 1977 година) ја има добиено годишната награда ВЛАДИМИР НАЗОР. Станко Јанчиќ живее и работи во Загреб: Медулиќева улица 12.

ИЗДИВ / ПОЧИНКА (1977)

Пристапувајќи му на скулпторското дело на СТАНКО ЈАНЧИК, ние веднаш мораме да укажеме на рдна од темелните околности во тој обид: дека неговата скулптура не можеме да ја отценуваме со традиционалите, класичните историско-естетички мерила, и тоа од едноставната причина што таа тие мерила, од првобитната концепција до конечната изведба, свесно ги заобиколува и напушта. На Јанчиќ не му е до тоа, со своите дела да продолжи таму каде што други, пред него, запреле, ниту смета са особено важно да биде само една од алките во синцирот на (предвидливите настани во рамките на современата хрватска уметност. Би можеле, дури, да се запрашаме: дали нему »уметноста« воопшто му значи она што таа значела за негните претшественици или што се уште значи за многумина од современите? Ова прашање мора веднаш да се конкретизира и примени на подрачјето на скулптурата каде што Станко Јанчиќ, со циклусот творби пре кон се наоѓаме, како и со оние што оваа изложба не можеше да ги опфати, постави неколку содржински нови прашања и се избори за едно ново сфаќање на пластичката проблематика во нашата средина. Во што таа новина се состои и искажува?

Станко Јанчиќ, пред се, успева да ја ДЕПАТЕТИЗИРА СКУЛПТУРАТА, да ја ослободи од нејзината церемонијална и споменичка намена којашто не мал број од нејзините фиданки ги следела со векови. Него не го интересираат исклучителни ликови ниту исклучителни ситуации, зашто е тој, спротивно на тоа, нурнат во секојдневието, во непостојаноста, во баланлноста, во играта на обичните опстојателства. Монументалноста, театралноста и големите гести исчезнуваат од неговиот поглед и постапка а на нивното место доаѓаат автентичноста на секојдневието и неговите сензации, со кои непрестајно сме окружени. Уметноста не сака да се разликува од стварноста, таа жртвува голем дел од својата самостојност за да може одново да му се приближи на пулсирањето на реалноста и на животот во сите негови видови и за да може, при тоа, да ги отстрани границите помеѓу она што е достоино за уметничкиот поглед и она што би требало да се отфрли и заборава. Така, во овие дела, сме добиле глетки што и припаѓаат на МИТОЛОГИЈАТА НА МАСОВНОТО ИСКУСТВО и во кои симболите, метафорите и загатките на модерниот пластички израз се сведени на најмања мера, зашто се сфатени како товар од кој треба да се ослободиме. Поради тоа, на оваа скулптура не и е, речиси, потребна помош на толкувач ниту на (учен) посредник, зашто таа на наблудувачот му се обраќа непосредно, погаѓајќи ја неговата осетливост на »најслабите« места од наблудувањето и фантазијата...

Скулптурот Станко Јанчиќ е обземен, пред сè, од изразноста на човечкото тело и неговите положби во просторот (особено во циклусот на посетната пластика), при што е од значителна важност и нагласената иронија, како и карикатуралниот пристап кон ликовите што ги наблудува и обликува. Би можеле, јсто така, да кажеме дека основната претпоставка за одредената соз најна ангажираност на овој уметник е неговото размислување за КРИЗАТА НА ИДЕНТИТЕТОТ во околината што ја познава, но тој ги избегнува големите зборови и фрази, се откажува од претераната сентименталност и од чувствата со кои тој, на секое место и во секој миг, не би можел да владее и управува. Станко Јанчиќ не бара и не открива посебни ликови и глетки, тој се задоволува со увид во секојдневните настани, во обичните мигови на луѓето кои се движат и живеат во »посветените« простори на новото доба, на местата на новата, колективна митологија

на модерниот град (улицата, плажата, кафеанчето, стоковната куќа, стадионот) којашто воспоставува и нови, до сега непознати односи помеѓу луѓето и нивните групи. Во тие односи поединецот е жртвуван пред масата којашто почнува да се владее според своите сопствени принципи и законитости. На тој начин исчезнува чувствителноста од вообичаениот тип, а хуморот и иронијата добиваат се поголемо значење. Кон тоа придонесува и посебната типологија на ликовите на Јанчиќ, уметниковата наклоност кон воочување (и пренесување на посебни, необични поединости коишто ја откриваат гуштината на карактерот на човека. Еднаш тоа е поединецот, со сите негови индивидуални знаци, другпат е тоа безимениот претставник на врстата, отуѓен и престорен во предмет меѓу другите предмети. Одделните помали пластики на Јанчиќ, кога би ги замислиле во природна големина, би ја попримиле призрачноста на Сегаловите »таблои«, на запрени глетки од секојдневието со ликови во стварни, материјални средини и околности. Во тие композиции Станко Јанчиќ ја напушта илузионистичката повеќебојност и ѝ се приклучува на еднобојната, неутрална површина на металниот блескот со што токму ОБЕЗЛИЧЕНОСТА НА ФИГУРАТА е уште повеќе нагласена. Пред нас се и симболите на една побитна, егзистенцијална сопственост и ограниченост, означени со препреки што луѓето не можат да ги совладаат во настојувањето да се приближат едни кон другите, да воспостават врски што дамна се прекинати и заборавени. Но врз тој воопштен став Станко Јанчиќ успева, во поголемиот дел од своите творби, да го втиесне својот сопствен печат, да ја изрази во него својата сопствена порака...

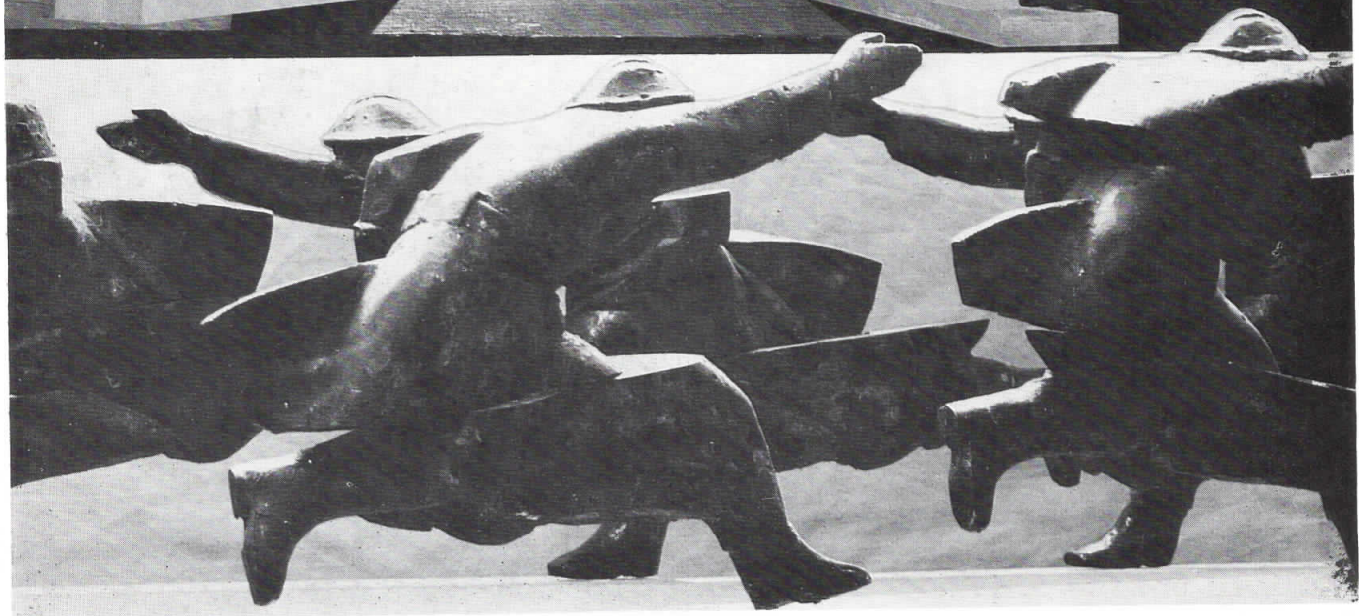
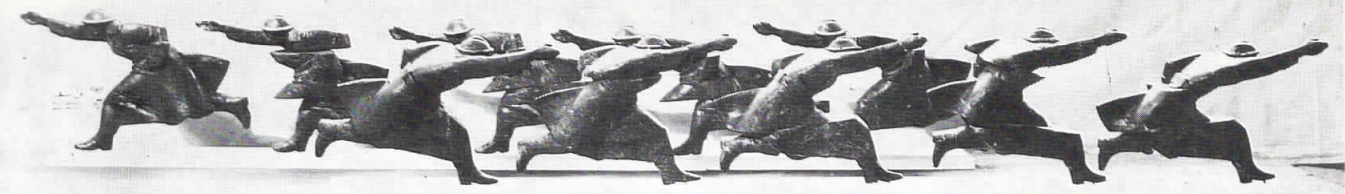
Неколку композиции на Јанчиќ ја начнуваат проблематиката на просторот и движењето, на динамиката на различните положби на ликот во движење, искачување или паѓање (Суита за оловниот војник, Јавачи, Падобранец). Во тие трудови, коишто во себе ја вклучуваат и компонентата на времето, фигурата е најчесто сфатена само како основна единица на настанот, а со композициските измени и поместуваната на основниот елемент се одвиваат и измените во содржината, во односите и во суштината на глетката. Со умножувањето и варијациите на основниот елемент се развива и расчленува ДВИЖЕЊЕТО ВО ПРОСТОРОТ, коешто е истакнато и со многу смели фрагментирања на ликот, со различни поместувања, резони, измени на положбата — како одново на оживува во нашево време едно од основните тргнувачки точки на футуристичката скулптура. Сето тоа дожува дека е пред нас скулптор со богато и разновидно интересирање, уметник кој секоја своја творба настојува до крај да ја врамнотежи и домисли, без потреба од предизвикателно однесување од кој и да е вид. Станко Јанчиќ го снима секојдневниот живот предано и чесно, со благ подсмев и сочувство, како некој кој на сите им е пријател. Тој не се опира, не осудува, не морализира. Тој, едноставно, нас не повикува да се запреме и да го погледнеме она што самиот го видел и на што се чуди. А најмалку што во овој миг можеме да сториме е: да го прифатиме неговиот позив.

ЖЕЉКО САБОЛ

(Од предговорот кон Каталогот на изложбата во Галеријата Форум, март 1977 година)

ИЗЛОЖЕНИТЕ ТВОРБИ

1. ЈАВАЧИ — ПАД БОЧНО	бронза вис. 20 см	1975.
2. ЈАВАЧИ — ПАД ВО БЕЗДНА	бронза вис. 25 см	1975.
3. ЈАВАЧИ — ПОБЕДНИК	бронза вис. 20 см	1975.
4. ПАДОВРАНЕЦ	бронза вис. 51 гм	1975.
5. ОД СУИТАТА ЗА ОЛОВНИОТ ВОЈНИК	бронза долж. 110 см	1976.
6. ХОКЕИСТ	бронза вис. 20 см	1976.
7. НАРЦИС	бронза вис. 18 см	1976.
8. ИЗДИВ/ПОЧИНКА	обоен полиестер 85 x 150 x 45 см	1977.

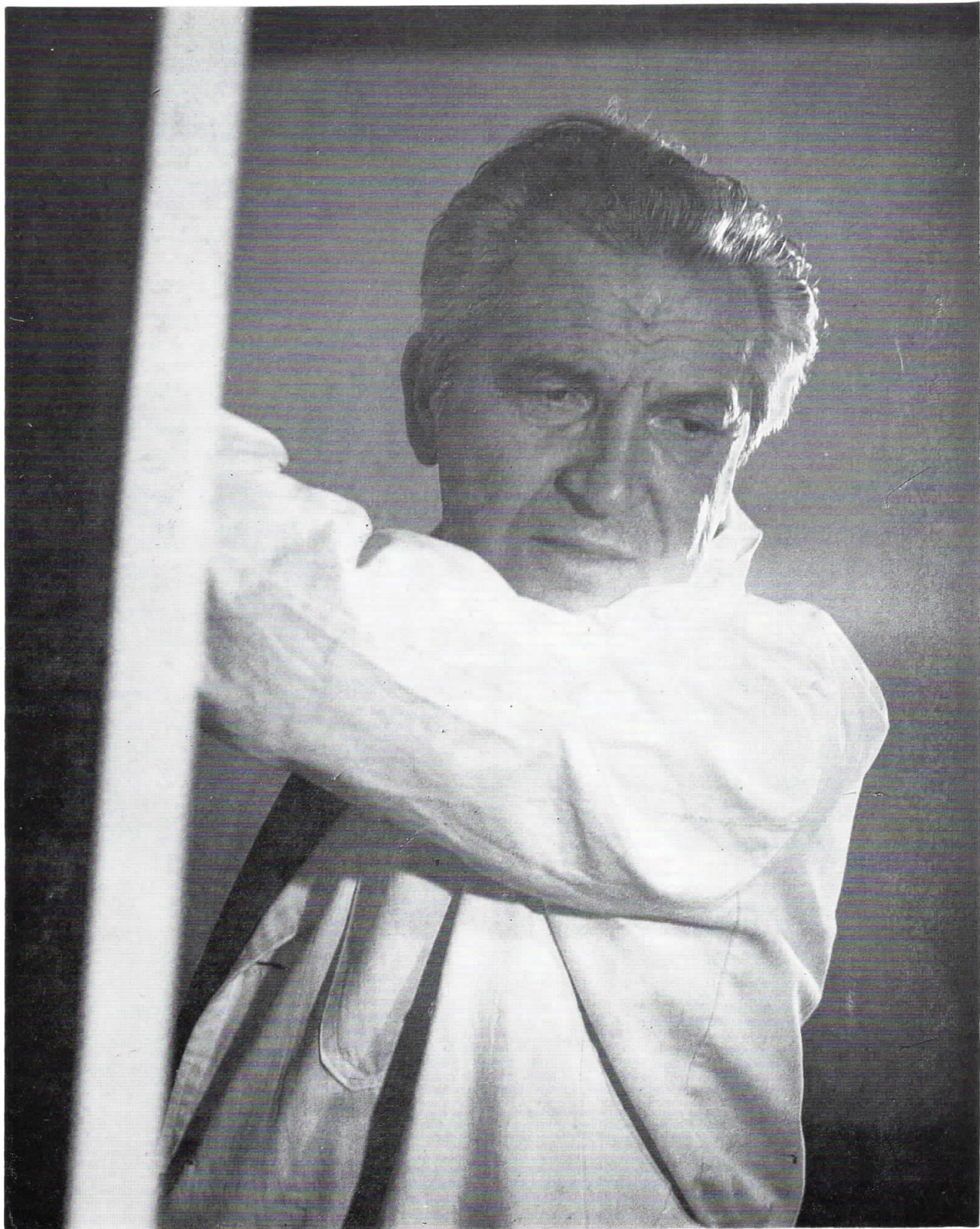

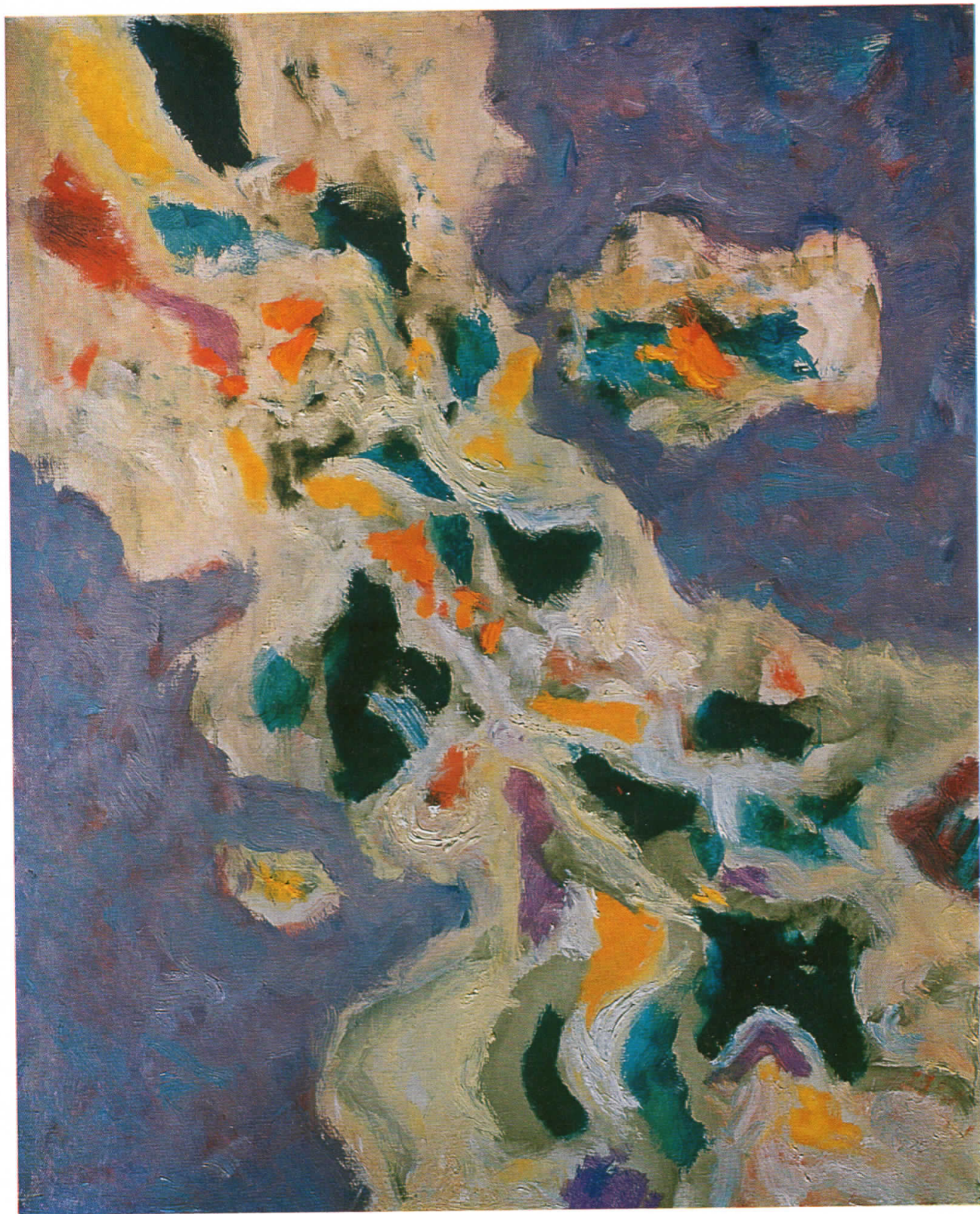

ДАЛИБОР ПАРАК

ДАЛИБОР ПАРАК е роден на 24 јуни 1921. година во Солин. На Академијата на ликовните уметности во Загреб се запишал 1940. година. Студирањето го прекинал 1940. и го продолжил во истата Академија 1945. Дипломирал во класата на Љубо Бабиќ 1948. и го продолжил студирањето во специјалката на професорот Љубо Бабиќ 1948, коешто го завршил 1950. Бил соработник на Мајсторската работилница на професорот Крсто Хегедушиќ од 1950. до 1952. Од 1952. до 1961. работел во Школата на применетата уметност во Загреб како професор по цртање и пишување, во која од 1959. до 1961. бил директор. Во есента 1961. бил избран за доцент на Педагошкото одделение на Академијата на ликовните уметности во Загреб. Сега е редовен професор на Графичкото одделение на Академијата на ликовните уметности во Загреб. Член е на Галеријата Форум од 1976. година. Добитник е на Наградата на град Загреб за изложбата одржана во Галеријата Форум 1977. година.

Далибор Параќ самостојно излагал во Загреб (Галеријата Форум, 1974. и 1977. година), Сплит, Ровињ (1975), Хвар и Карловац (1976), а учествувал, од 1944. година, во низа колективни ликовни изложби во Хвар, Дубровник, Ријека, Суботица, Загреб, Љубљана, Задар, Белград, Тузла, Сисак, Крагујевац, Осиек, Лабин, Пула, Каракас, Милано, Порденоне, Мајнц итдн. Живее и работи во Загреб. Адреса: АКАДЕМИЈА ЛИКОВНИХ УМЈЕТНОСТИ, Илица 85, ЗАГРЕБ.

ЦВЕКАРНИК (1977)

Со оваа изложба на Далибор Параќ нашето сликарство е, несомнено, збогатено со уште еден врвен мајстор на пиктурализмот, со уште еден интернационално признат ортограф на доживеачните особености на лирската апстракција — или со сликар на имагинативните и, над сè, апстрахистичките знаци. Така ние со овие творби решивме низа дилеми по патиштата на бројните асоцијативни пиктуралистички и композициски можност на Параќ — навестени со сликата УТРО од 1969. година и разработени во неколкуто сродни системи на импресионантната зрелост на неговата самостојно изложба во ГАЛЕРИЈАТА ФОРУМ во месец септември 1974. година. Односно, со оваа изложба ние дефинитивно ги утврдивме причините и достигнуањата на размислувањето и доследноста на тој континуитет, на тоа истанчено барање, истражување и одбирање. Исто така: со оваа смотра на концизните можности за ГРАДЕЊЕ НА ВИТНИОТ ЗНАК И НА ДРАМАТИЧНИТЕ ЛИРСКИ ВИСТИНИ, ретко надарената, неуморната и за нашата повоена уметност мошне релевантната медитеранска знаковно-гестуална група: ОТОН ПОСТРУЖНИК — ФРАНО ШИМУНОВИК — ЕДО МУРТИК, добива уште еден рамноправен и самосвоен член. (Велам »знаковно-гестуална« зашто, се разбира, со оваа група ни на кој начин не е исцрпена значајната вредност на различните појавности на медитеранската фикција, силата и дострелот на другите медитерански стилови и на уметниците на нашето сликарство во последните дваесет, иповеќе, бурни години. Овде во првред мислам на сликарството на Марин Тартаглија, Отон Глиха, Иво Дулчиќ и Љубо Иванчиќ.)

По случај неговата четврта самостојна изложба слики, гваши и акварели, одржана во месец септември 1976. година во хварската Галерија НА БАНКЕТЕ, го подвлеков фактот дека тој, напореда со неколку најверни и најдаровити сликари на лирската апстракција кај Хрватите, му ја врати на нашето метафоричко апстрактно сликарство онаа особена временска актуелност или историска непрехивеаност и потполна незамореност — или свежина на особеностите — целата онаа логична, исклучително сензибилна интимистичка сила. Токму за неа би требало најмногу да се зборува во оваа прилика, гледано со целата широчина на компаративните показатели, на оние кои и покрај сите специфичности на различните средини и поединци (творечки природи) ја универзализираат (стилски одредуваат) лирската апстракција, та постојаат како неоспорно заедништво.

Ако творештвото на ДАЛИБОР ПАРАЌ се подвргне и на најстрога формална и содржинска компарација, т. е. анализа на морфолошките аналогности, со сликарството и на најпрочуените имиња на апстрактниот експресионизам и лирската апстракција ширум светот, ќе се воочи, пред сè, неговиот квалитет, неговата особитост — или: со тоа на неговото сликарство ќе му биде сторена најголема услуга — и покрај сите извесни сродства со поранешното сликарство на Сам Францис, Роберт Мотервел, Клифорд Стил и, над сè, со суптилитетот на сјајната Жан Мичел. А токму тие извесни сродства ги потцртуваат разликите. Не само во духот на времето, туку и во широчината на сликарската природа. Односно, ги нагласуваат различностите на нејзиниот историски и субјетивен автентичен живот и искуство, или (различностите) на СВОЈОТ ПАТ, во секој случај, без исклучок, кога станува збор за нефингираното сликарство »вешто, мајсторски слагано«. Таа пресудност на автентичноста на сликарската природа врз вредноста на делото не ја доведува во прашање дури ни важноста на коњуктурата, пласманот, одгласот... Односно: ако

ги апстрахираме и таквите »секундарности« какви што се факторот пазар и проблемот на меѓународната комуникација на творбата (и, воопшто, на спонтаното интересирање за динамичниот живот на творбата), како и комплексноста на духовните прилики околу прифаќањето на »тешко читливиот« сликарски запис, на неговото пошироко постоење меѓу современите, или факторот на неговото премолчување, »неприметување« — ние, сепак, не сме ги довеле во прашање автентичното дело и НЕГОВИТЕ ПРИЧИНИ.

Со тоа ние, сега наблудувано од повеќе аспекти на егзистенцијата на ваквото сликарство определување, одново се вративме, помеѓу другото, и на темата за ИНТИМИЗМОТ во знаковниот и универзалистичкиот говор на апстракцијата, за најразличните причини на поврзаноста на интимизмот со одредени МОТИВИ (фикции), најмногу со нив, со СЛИКАРСКАТА МЕТАФОРИКА која е нераздвојна од сликарската природа во ИНТЕРАКЦИЈАТА со светот и со самиот себеси, т. е. со оној живот којшто постои по пат на сеќавањето, измислувањето, »нелагодноста во вселената« (Мотервел), значи и во самиот себеси, во барањето на радост и на нешто трајно, и, ми се чини, најповеќе со ОБИЧНОСТА, големата и преголемата... и токму наспроти неа. Да, доколку е ОТПОРОТ во разните времешности различен, дотолку и СЛИКАТА патува од смиреноста, и некоја самрачна заспаност, до пробивниот вик, од скржливоста на назначеноста на меѓите и на тврдењата до полифонијата на подарувањето — очигледно, дури по сè што таа времешност го поминала. Сето тоа ДАЛИБОР ПАРАЌ го гради со боја, давајќи ѝ не само особености на архитектониката на пејсажот во кој се одвива неговата доживеачка, на од сите случаи исткан живот, туку и особености на онаа битна самосвојност во тоа определување, во тој процес на поклопување и изедначување на себеси со мотивот. Затоа не зачудува што ДАЛИБОР ПАРАЌ е еден од оние малубројни кој знаел — особено последниве години — на својот свет да му го даде целото свое време. Како? Низ чекање, созревање, ослободување, низ многу прашања и одговори, не оддалечувајќи се никогаш од прашањето за СВЕСИСХОДНОСТА, од прашањето за творбата и за себеси, од судбината и вредноста на искреноста. Затоа верувам дека оваа изложба не е само важен датум во светот и времето на ДАЛИБОР ПАРАЌ, туку е и важен настан во нашето современо сликарство.

ВЛАДО БУЖАНЧИК

(Предговор во Каталогот на изложбата во Га
лерижата Форум, јуни 1977. година)

ИЗЛОЖЕНИТЕ ТВОРБИ

1. ВИОЛЕТОВ КАМЕН	масло на платно	140 x 140 см	1973.
2. ЦРВЕНИЦА	масло на платно	140 x 140 см	1973/74.
3. ГОРИЧКА СМОКВИ	масло на платно	140 x 140 см	1974.
4. РОДНА ГРУТКА	масло на платно	140 x 140 см	1974.
5. ТИШИНА НАД МОРЕТО	масло на платно	70 x 59 см	1976.
6. СТРНКА ТРЕВА	масло на платно	70 x 59 см	1976.
7. ОПУСТЕНО ПЛАДНЕ	масло на платно	140 x 140 см	1976.
8. ГОЛЕМ КАМЕЊАР	масло на платно	140 x 182 см	1976.
9. РАЗМЕЃА	масло на платно	140 x 140 см	1976.
10. ЛЕТНО УТРО ВО МАСЛИНИЦА	масло на платно	132 x 97 см	1976.
11. ТРАМОНТАНА	масло на платно	140 x 140 см	1976/77.
12. ПЛАДНЕВЕН ПОЧИНОК (СИЕСТА)	масло на платно	134 x 99 см	1977.
13. БЕЛО ПЛАДНЕ	масло на платно	88 x 67 см	1977.
14. ГРАНКА	масло на платно	88 x 67 см	1977.
15. ЦВЕЌАРНИК	масло на платно	100 x 80 см	1977.
16. РОГАЧКИ	масло на платно	67 x 87 см	1977.
17. СПИЛА	масло на платно	136 x 95 см	1977.
18. ГОЛЕМО СОНЧЕВО ПОЛЕ	масло на платно	182 x 140 см	1977/78.
19. ПОПЛАДНЕ	масло на платно	97 x 117 см	1978.
20. ЕСЕН ВО АРБОРЕТУМ	масло на платно	58 x 70 см	1978.
21. СУША	масло на платно	64 x 87 см	1978.
22. ВЕТРОВИТО ПЛАДНЕ	масло на платно	74 x 90 см	1978.

2

3

7

9

12

13

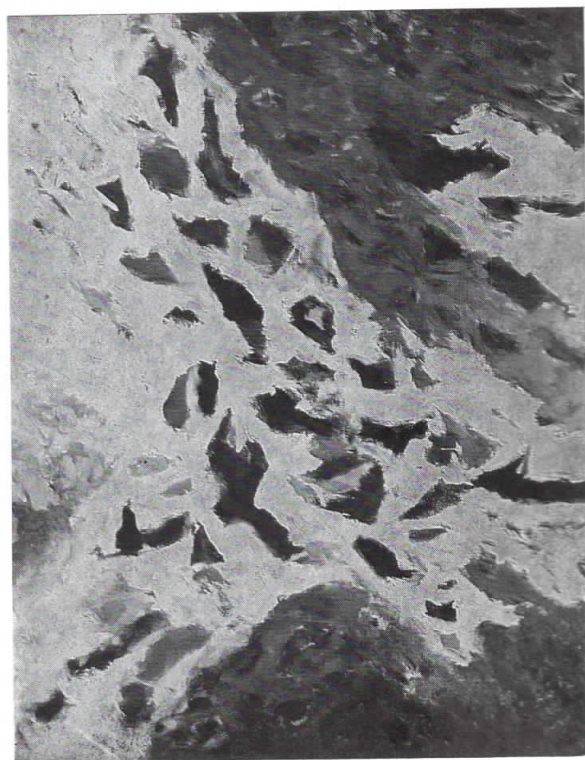

19

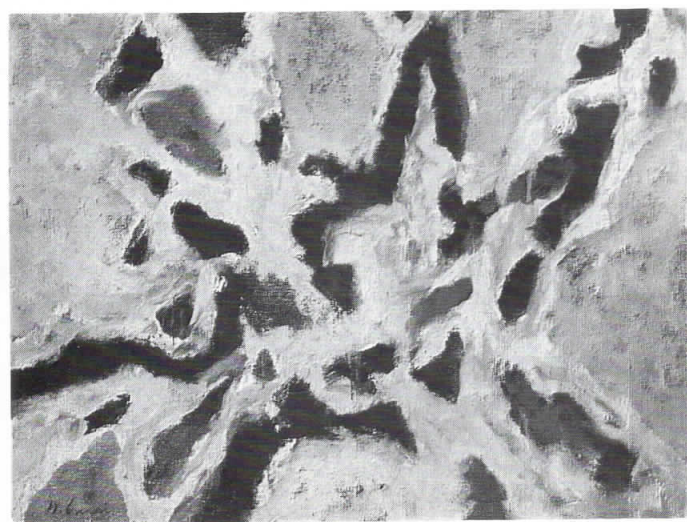

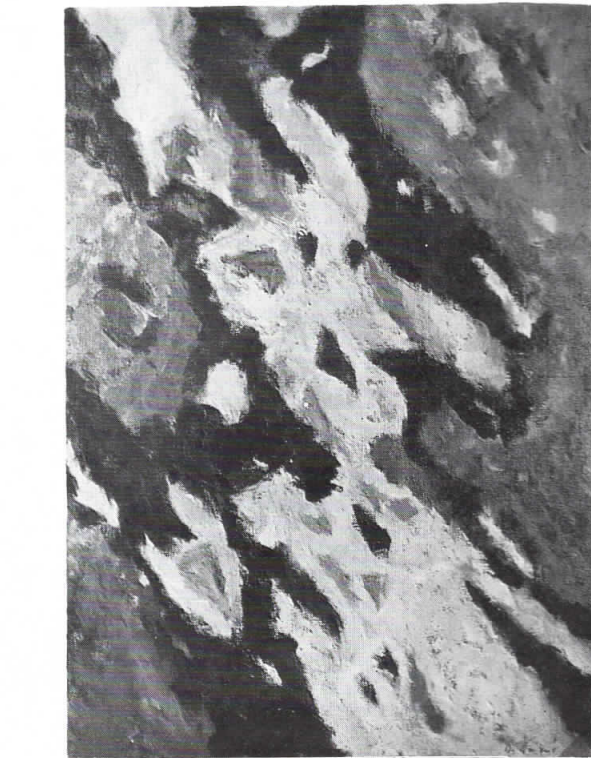
4

18

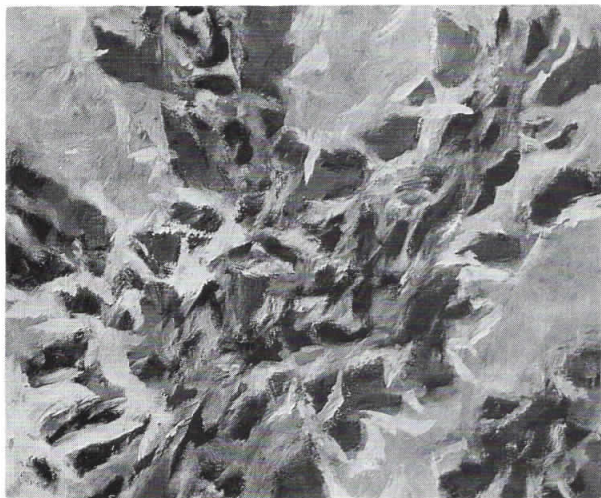
16

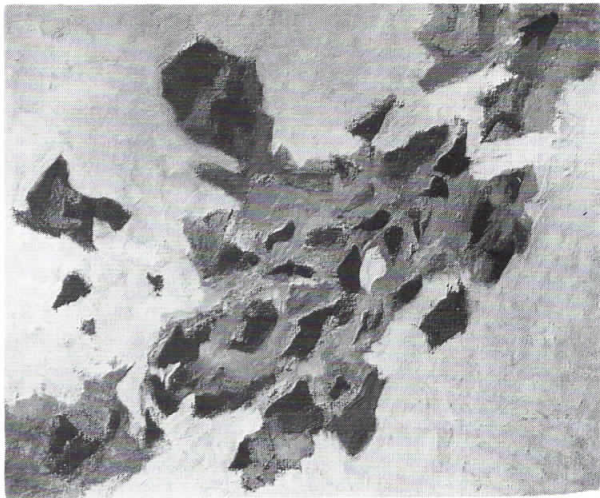
17

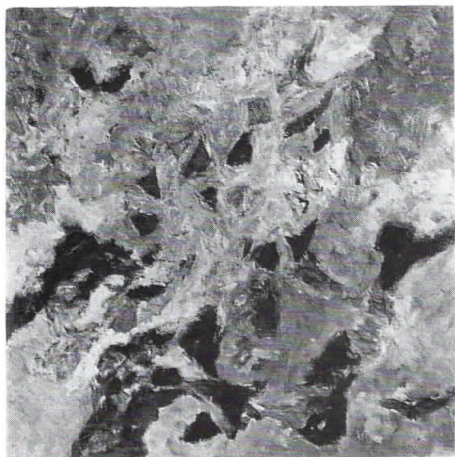
21

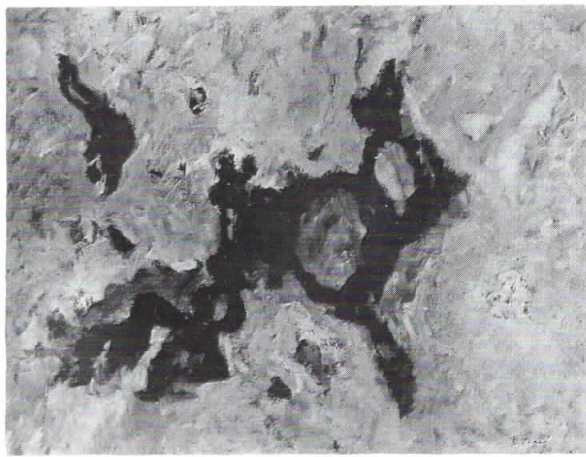
20

22

11

8

10

6

Izdavač: GALERIJA FORUM CENTRA ZA KULTURU
I INFORMACIJE ZAGREBA

Za izdavača: JAKŠA SINGER

Urednik kataloga: ŽELJKO SABOL

Predgovor: VLADO BUŽANČIĆ, ŽELJKO SABOL

Prijevod na makedonski jezik: PETAR KEPESKI

Grafički urednik kataloga: FEDOR LIČINA

Stručni suradnik: PERUŠKO BOGDANIĆ

Fotografije: MLADEN TUDOR, BRANIMIR BAKOVIĆ

Tisak: MLADOST — OOUR Tiskara, Zagreb, Gundulićeva 24

Naklada: 600 KOMADA

Godina izdanja: 1978.

